

Patiënten met een depressie en/of angststoornis hebben een verhoogde kans op hart- en vaatziekten. En wanneer iemand een depressie doormaakt in het jaar nadat hij of zij een hartinfarct krijgt, is de kans op een volgend hartinfarct en zelfs op overlijden aanzienlijk hoger. Niemand weet precies hoe het verband tussen stemming en hartproblemen ontstaat. Het NESDA-cohort biedt boeiende perspectieven om het nader te onderzoeken.

Door Pieter van Megchelen

Hartklachten en somberheid

In de taal wordt het verband tussen emoties en het hart van oudsher gelegd. We doen dingen 'met pijn in het hart', we hebben 'het hart op de tong', en een moeilijke beslissing gaat ons 'aan het hart'. Maar sinds William Harvey vier eeuwen geleden aantoonde dat het hart een pomp is, is het geconstateerde verband tussen emoties en hartziekten voor medici niet meer vanzelfsprekend. Leefstijl kan een rol spelen; mensen met angststoornissen en depressies roken vaker, eten meestal ongezonder en bewegen meestal minder. De vraag is, of dit voldoende verklaring biedt voor de feiten, bijvoorbeeld het gegeven dat een depressie na een hartinfarct de korte termijn overlevingskansen ongunstig beïnvloedt. Spelen wellicht ook andere mechanismen een rol? Onderzoeker prof. dr. Brenda Penninx (Psychiatrie, VUmc) kreeg een VIDJ-beurs van ZonMw om in het NESDA-cohort (zie ook pagina 8) nader onderzoek te laten verrichten naar het verband tussen angst en/of depressie enerzijds en (risicofactoren voor) hart- en vaatziekten aan de andere kant. 'We kijken daarbij niet alleen naar leefstijl, maar ook naar andere factoren zoals de invloed van het autonome zenuwstelsel, chronische inflammatie (ontsteking, red.), genetische factoren en het metabole syndroom.'

Geneesmiddelen

Het autonome zenuwstelsel is een van de belangrijkste verbindende schakels tussen de hersenen en het functioneren van diverse processen in het lichaam, zoals de hartslag, de spijsvertering en de (vet)stofwisseling. Het zou dus goed een rol kunnen spelen bij het verband tussen psychische problemen en hart- en vaatziekten. Promovenda Carmilla Licht

bracht onder leiding van Penninx en prof. dr. Eco de Geus (biologische psychologie, VU) het functioneren van het autonome zenuwstelsel bij patiënten met angst en/of depressie in kaart door te kijken naar het hartritme en de hartritme variabiliteit. In eerste instantie leek het erop dat er een duidelijk verband bestond tussen angst, depressie en verstoringen in het autonome zenuwstelsel. Maar een nadere analyse liet zien dat het niet zozeer de psychische problemen zelf waren die verantwoordelijk zijn voor dit verband, maar de geneesmiddelen die de patiënt krijgt voorgeschreven om de klachten te verminderen. Sommige middelen, met name de 'klassieke' tricyclische antidepressiva bleken een ongunstig effect te hebben op de hartslagvariabiliteit en ook op de bloeddruk. Bij depressie en angstpatiënten die geen middelen gebruikten, werden geen verschillen in bloeddruk en hartslag (variabiliteit) gevonden in vergelijking met gezonde controlepersonen. Penninx: 'In de komende jaren zullen de implicaties uit dit onderzoek nog duidelijker worden, wanneer we deze effecten ook longitudinaal kunnen bestuderen bijvoorbeeld in relatie met eventuele veranderingen in geneesmiddelengebruik.'

Op langere termijn kan ook blijken welke andere mechanismen een rol spelen in de link tussen lichamelijke aandoeningen en depressie en angststoornissen – erfelijke factoren wellicht, of toch klassieke leefstijlfactoren zoals roken, eten en bewegen. Volgens Penninx een goede extra reden om het NESDA-cohort nog vele jaren te blijven volgen, zodat ook de ontwikkeling van o.a. hart- en vaatziekten in dit cohort in kaart komt.